

SZÉKESFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A fejérmegyei gazdasági-egylet, iskolatanács és a fejérmegyei tanítók egyletének közlönye.

Megjelen minden vasárnap.

A lap ára

házhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.

Hirdetmény

a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor:
Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 krétt igttatnak be.

1871. october 29-én

18. szám.

II. félévi folyam.

A lap szellemi részét illető közlemények „Székesfejérvár“ szerkesztőségéhez, — belváros, szt. István-utca 176. — küldendők.

A lap ára, hirdetmények és a hirdetményekérti díjak a „kiadó-hivatal“ Klökner Péter könyvkereskedésében vétetnek fel.

Nyilttérbeni közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Vasárnapi iskolák.

Első cikkemben megígértem volt, hogy szólani fogok e lapok hasábjain a *népnevelés* minden eszközéről: lehetetlen tehát, hogy a népnevelés egyik hatalmas emeltyűjéről a vasárnapi iskolákról röviden ne szóljak.

A mindennapi tapasztalás bizonyítja, hogy csak a lapos tudást s ismeretet lehet a gyakorlati életre haszonnal alkalmazni. Fél tudomány rosszabb a semmit nem tudásnál, mert az nem képez hanem ront: ezért szükséges, hogy a gyermek ne állapodjék meg a tanulásban, mielőtt az iskola porát lerázza, hanem hogy az iskolában szerzett alapon magát tovább képezze. Minthogy pedig a gyermek nem képes arra, hogy magát tovább képezze: szükséges, hogy városokban úgy mint falukon vasárnapi iskolák állítsanak fel.

Népiskoláinkban az eddig követett mód szerint a vallás tanítását vett legtöbb időt igénybe s a gyakorlati életre kevés, vagy semmi figyelem sem fordított. Nagyon helyén látom, sőt okvetlenül szükségesnek tartom, hogy az isteni félelem s vallásosság már a gyöngye gyermekszívbe becsopogtassék; de ha áll az, hogy nemcsak kenyérral él az ember, hanem isten igéjével is, áll az ellenkező is, hogy nemcsak isten igéjével él az ember, hanem kenyérral is.

A kenyértudomány megszerzésére legalkalmasabb intézetek a vasárnapi iskolák. Hogy a vasárnapi iskolák mily jótékony befolyást gyakoroltak s gyakorolnak a hasznos ismeretek terjesztésére: arra nézve annyi megezőfolttalan példa fekszik előttünk, hogy a vasárnapi iskolák hasznosságát fejtegetni s mutogatni elpazarolt időnek tartom.

A vasárnapi iskolákban leginkább e következő tantárgyakat lehetne s kellene előadni.

1. A föld és rétmivelést, és pedig a talajismeretet, javítást, trágyakészítést stb.
2. Növénytant, a hasznos és ártalmas növények ismertetését.
3. Gyümölcsfa- és szőlőtenyésztést.
4. A marhatenyésztést, a barmok nevezetesebb nyavalyáinak ismertetését s gyógyítását módját.
5. Különösen nőeknek a háztartást, tejkezelést, baromfitenyésztést, sertéshizlalást.
6. Természettant.
7. Magyarország történelmét stb.
8. Számolást.

Számos tantárgyakat lehetne még felhozni; de hogy melyek taníttassanak, az leginkább függ a tanítók képességétől, kedvétől, hogy pedig a tanító magát képezze és kedvvel tanítson, függ azon jutalomtól a melylyel őt a község megtiszteli.

A téli hónapokat azon tantárgyak tanítására lehetne fordítani, a melyek szobában végzendők; azonkívül kirándulást lehetne tenni jól rendezett gazdaságokba a marhatartás, etetés, abrakolás megtekintése s betanulása végett; a tavaszi, nyári s őszi hónapokat pedig a tavaszi munka, kaszálás, aratás, nyomtatás s őszi vetés gyakorlati betanulására kellene használni, mert ha csak könyvből tanítjuk a gazdaságot, de az életben nem gyakoroljuk, akkor többet ártunk, mint használunk. Ebből az tűnik ki, hogy a vasárnapi iskolai tanításnak sem rendszeresnek, sem tudományosnak nem szabad lenni. A szobabani tanításnak mindig csak azon tárgyra kell kiterjeszkednie, a melyek az illető évszakban érdeklik a földművet. Így például kaszálás előtt a takarmány szárítása s összerakása s felhasználása; aratás előtt a gabona betakarítása, csürbetakarítása, nyomtatása; vetés előtt a föld elkészítése, a vetőmag megválasztása, megtisztítása, változtatása; télen a takarmánynemek, tápercük ismertetése, a marhaetetés s hizlalás képezne a tanítás tárgyát. Ezen tanítási módszer azért lenne célra vezető s okszerű, mert a fiatal embernek az elméleti előadás után azonnal alkalma nyílnék az elméleti ismereteket a gyakorlati életre alkalmazni. Az egész

tanítási módszernek párbeszédnek kellene lenni tanító és növendék közt, a mi által azon cél értnék el, hogy a növendékek örömmel látogatnák a tanórákat s ismereteik mindinkább szaporodnának s gyakorlati alakot nyernének. Fontos segédeszköz lenne erre nézve egy darabka próbaterület, a mely a tanító felügyelete s vezetése alatt állana.

A vagyonos és szegényebb osztály iskolából kikerült fiai s leányai hetenként egyszer vasárnap d. u. összejönnének az iskolában s télen elméleti ismereteket szereznének, nyáron, őszen pedig azokat gyakorolnák. A vagyonos osztály jutalmazná a tanítót, míg a vagyontalanok ingyen részesülének a tanításban. A vagyonosok áldozata kamatostul meg lenne térítve, mert a szegénysorsu gyermekéből is munkás, értelmes napszámósok s kézmunkások képződnének.

Azt az ellenvetést tehetné valaki, hogy e cél elérésére hiányoznak a képzett tanítók és azt csak ugyan be kell vallanunk, hogy e nehézségen nem oly könnyű segíteni; de ha már ki nem vihető, hogy minden községben legyen vasárnapi iskola, az minden esetre kivihető, hogy több szomszéd község egyesüljön e célra s találkozzon fog tanító, a ki magát kellőleg kiképezvén most itt, majd amott ad némi oktatást a felnőtteknek.

Az 1868. évi XXXVIII. törvényezikk értelmében felállított tanítóképződekben egyik tantárgy a gazdaságtudomány. Majd ha a képezőkből kikerült tanítók foglalják el a tanszéket s majd ha népünk oda érik, hogy örömebb fizeti gyermeke tanítóját, mint barna pásztorát, hiszem hogy fel fognak állani s virágozni a vasárnapi iskolák; de addig is, míg ezt megérjük, tennünk kell valamit ifjaink kiképzése érdekében.

Azonban nemcsak ifjaink, hanem ifju hölgyeink kedviért is kell vasárnapi iskolát állitanunk. Ezeknek tovább képzése s nemesítése épen úgy érdekében áll a társadalomnak, mint a férfi nemzedék képzése, annyival inkább mivel az iskolából kikerült nőnek kevesebb alkalma lévén, hamarabb felejt a megtanult irást, olvasást s számolást. Az ifju hölgyek tanítása azonban nescsak az irás, olvasás s számolás terjesztéséért, hanem szükséges őket különösen a női kézmunkákban, mint varrás, szabás, fonás s különösen a főzés s kenyérsütésben gyakorolni, ha azt akarjuk, hogy valaha derék magyar gazdaasszonyok váljanak belőlök. Ezen életbe vágó ismeretek betanítására leginkább hivatvák a tanító és lelkésznek, a kiket fáradságukért szinte díjazni kell. És ezt annyival örömebb megadhatják a szülék, mert a csekély díjért nyert ismereteket sokszor nagyobb kamatot hajtanak, mint a szülék halála után nyert csekély örökség.

A vasárnapi iskolák azonban nemcsak a falukra, hanem a városokra is nélkülözhetlen életszükség és a mely városban nincs vasárnapi iskola, jobban szegényelheti, mint a kis falvak, mivel városokban több a tanerő és így a vasárnapi iskola könnyebben felállítható.

Midőn én a népnevelés eszközeiről egész az unalomig értekezem e lapok hasábjain, nem az az én célom, hogy mindezen intézetek s egyletek életbeléptetése iránt határozott tervet s javaslatot terjeszsek az olvasó közönség elé, mert hiszen mind ez az én csekély erőmet felülhaladja: hanem az, hogy feltűntessem az olvasó előtt, miként mennyire hátra vagyunk nevelő intézetek dolgában s mennyire még a tennivaló, ha azt akarjuk, hogy erőteljes, mivel s jellemes nemzedéket hagyjunk magunk után. Ha összedugott kézzel s tátott szájjal lessük a sült galambot, aligha fogunk oda jutni, hogy valaha a művelt nemzetek sorában foglaljunk helyet. Nálunk fő hiba az indolencia, a jó, nemes és szép iránti közönyösség. Anyagi s szellemi erőnkben elég gazdagok vagyunk; de hiányzik az akarat s kitartás; tudunk lelkesülni is, csak hogy tűzünk nem izzó parázs, hanem szalmatűz, a mely magasan fellobog; de hamar elalszik; hiányzik továbbá az egye-

sülési szellem, pedig tapasztaljuk, hogy a mi alatt egyes erő összeroskad, azt egyesített erő könnyen viseli; hiányzik a nemes büszkeség, mert azt nevetésgesnek tartom, midőn magyarságunkat hánytorgatjuk s nem pirulunk azon, hogy hátramaradt nemzet vagyunk; azért kezdjünk a munkához s az eredmény nem fog elmaradni. **Boross Mihály.**

Levelezések.

Pátka, october hóban.

A falusi ismétlő iskolákról szóllandót elmondom, hogy legújabb időben az egyházi és polgári hatóság gondos intézkedéseket tettek arra nézt, hogy a kezdődő iskolai évben az ismétlő iskolák mennél jobban megfeleljenek céljuknak, különösen, hogy azokat a tanítókat *szorgalmasabban* látogassák.

Látogathatják azonban a növendékek bármily szorgalmasan az iskolát, lehet a tanító bármily ügyes és szorgalmas: az ismétlő iskolák igen távol fognak maradni a céltől, melyet el kellene érniök, mindaddig, míg a tanítók és tanulók az ismétlő iskolák specialis viszonyaihoz és céljaihoz alkalmazott tankönyvet nem használnak.

Fájdalom! az elmúlt években efféle tankönyvekre alig volt gond fordítva. Én legalább eddig egyetlen oly tankönyvet sem ismertem, melyet szerzője hazai ismétlő iskoláink specialis használatára szánt volna.

Különös! a közönséges falusi iskolák számára ép úgy sürgetik a tanítók a tankönyveket, mint a városi főleleki iskolák számára; használnak tankönyvet a gymnasiumban ép úgy, mint a reáltanodákban; ismerünk nemcsak a polytechnicum, hanem az universita növendékei számára irt tankönyveket is; a katonai iskolákban ép úgy használnak tankönyveket, mint a kereskedelmi tanodában; szóval: mindenféle iskola számára irtak már tankönyveket és a falusi ismétlő iskolák számára még sem tartják némelyek szükségesnek a tankönyveket.

Hol itt a következetesség?!

Kell tankönyv a falusi ismétlő iskolák számára is ép úgy a tanítók segélyére, mint a tanítványok használatára.

Kell tankönyv a tanítók segélyére.

Bármiképpen legyen is birtokában a tanító azon tananyagának, melyet az iskolában elő kell adnia, legnagyobb buzgalmát sem koszoruzandja kellő eredmény, ha a tanév elején tervszerűleg meg nem állapítja előre azon tananyagot, melyet az év folytán előadni fog. *Az egész ére való tananyagnak helyes, tervszerű összeállítására tankönyv nélkül nem lehet, (álhat azonban e tankönyv akár a tanító saját jegyzeteiből, akár olyanból, melyet nem maga a tanító, hanem más tanfőru irt).* Hogy mennyire segélyére van a tanítónak a kész tankönyv még azon esetben is, ha azon tárgyat, melyet előadni akar, különben is jól tudja: ezt magamról tudom; mert, bár azon tankönyvek anyagát, melyeket magam irtam az iskolák számára, teljesen kell is birnom; mégis nagyon könnyít rajtam a tervszerű tanításban az, ha, mielőtt átmegeyek az iskolába, tankönyvem illető lapjain szememet végig futtatom.

Kell tankönyv a tanítványok számára is.

Keveset haladhat elő a tudományokban a növendék, ha azokat, miket az iskolában hallott, *otthon* át nem olvasgathatja. Ez okból még jobban szükséges a falusi ismétlő iskolások számára a tankönyv, mint bármely más iskolás számára, azért, mert az ismétlő iskolás legkevesebb időt tölt el az iskolában.

Kell tankönyv az ismétlő iskolás növendékek számára azért is, hogy ne csak hallásból, hanem olvasásból is tanuljanak. Elismert igazság az, hogy annál sikeresben sajátítjuk el magunknak az ismereteket, mennél több érzék segélyével fogjuk fel azokat.

Igaz ugyan, hogy ha olvasókönyvön kívül egyéb tankönyve nem volna a növendéknek, akkor is igen sokat taníthatánk, pl. midőn értelmezettjük és értelmezzük azt, a mit a növendék olvasott. Ily tanításmód mellett azonban közönségesen az történik, hogy a tanév folyama alatt némelyekről százszor is tétetik említés, másokról pedig egész évfolyama alatt sem fordul elő szó.

S kérdem: hol lesz az ily tanításmód mellett a rendszeresség? ... a rendszeresség, melynek fontosságát tagadni nem lehet!

Csak is azért irtam ismétlő iskolák számára is tankönyveket; mert azok számára irt tankönyvek szükségességéről határozottan meg vagyok győződve. Bár kimélettel vagyok, sőt kell is lennem mások nézetei iránt, bármily hibásnak tűnjenek is fel azok előttem; de e kimélet mellett sem hallgathatom el azon meggyőződésemet, hogy *nem volt és nem is lesz sohasem oly ismétlő iskola, mely képes lett volna, vagy képes lenne valaha elég eredményt felmutatni az ismétlő iskolások speciális céljaihoz és viszonyaihoz alkalmazott kézikönyvek nélkül.*

Seidel Pál.

Vaál, 1871. october 26.

Terrel ur és a vaáli szüret.

Az újságilag hirdett vaáli szüretéről van szerencsém t. szerkesztő urat röviden tudósítani. Általánoságban írok róla, mert mint értesültem, egy uriegyén készül becses lapját igénybe venni, ezen dologról bírálatot készítvén.

A hirdett időre megérkezett Terrel ur, csak az a kár, hogy minden készület nélkül, így mutatóvanyokkal nem kedveskedett a messze földről ide serglett vendégeknek.

Hogy nemzetünk nagy érdekességgel van hazai borászat emelése iránt, eléggé tanúságot tesz a most lefolyt esemény.

Mert sokan, nem tekintve az anyagi áldozatot, eljöttek nagy távolból. Volt Debreczenből, Keszthelyről, Kecskemétről, Pestről, Fejérmegyének minden községéből stb. látogató.

Az előadás elkezdődött 23. 1/2 10 órakor. Terrel ur értekezett az előkészületekről. Legtöbbet időzött az erjedés tárgyalásánál. Az erjedés szerinte így jó: A kádba leöntött törkölyre illesztünk egy kör alakú lyukacsos deszkát, melyet egy készülékkel összekötte tesbe hozva a törköly lenyomására használunk. Ezáltal biztosítva leendünk, hogy törkölyünk nem fog meg-savanyodni, minthogy mindig lében lesz.

Hogy Magyarországon valódi jó zamatu bort keveset kapni oka, hogy együvé szednek mindenféle

szőlőt, olyat is, mely leszedésekor még éretlen. Ezáltal lesz a bor fanyar s ebből származik a sok borbetegség.

Ajánlja, hogy minden szüretkor új tölgyfa hordóba szűrjük el mustunkat, minthogy ezzel a bor sokat nyer.

24-én hasonlóan az ujonan érkezett vendégek előtt tartott előadást.

A szőlőfajok kiválogatását, rothadtak elvetését, az erjedés siettetését, a fehérbor készítését adta elő. A fehérborra nézve így beszélt.

A fehérbort legjobb ép úgy mint a veresbort csutájával együtt hagyni, hogy megforrjon. Igaz, hogy ezáltal vesz színéből, de zamata, íze sokat nyer.

25-én már nem tartott rendes előadást, hanem csak a hozzá intézett kérdésekre felelt. Egyszermind Szlávi miniszter ural ismertette meg működését.

A vaáli borosgazdák küldöttsége egy kérdést intézett hozzá. Előadó Baumgartner György:

A vaáli bor két három éves korában nyúlóssá lesz. Ez ellen óhajtának óvszert kérni. — Egyszermind az okát is tudni szeretnék miért?

E tárgy fölött hosszabb vita fejlődött ki. Az okot egyik a pinczében nőni szokott gombákban, másik a kénezéskor elégni szokott rongydarab ártalmas füstjében találta. Az okra nézve azonban végmegállapodás nem történt.

Óvszerül Terrel ur Paster ur által feltalált készü-leket ajánlja, melynek ára 160 frt. Ezt vegye meg — ugymond — a község és használhatják mindannyian.

E napon Pető ur Szent-Mihályról többféle borok bemutatásával élénkíté a társaságot, mely borok közül a paszteurisált kitűnőnek ismertetett el.

Ez volna a vaáli szüret skeletje. Még hozzá kell tennem, hogy Terrel ur nem tudván más nyelven csak francziául — mi az ügyre nézve nem volt ezélszerü s a kitűzött cél elérésében nagy akadályul szolgált. Duka min. titkár ur és gróf Batthyány urak voltak szivesek — elismerést és hálás köszönetet érdemlő, tolmácsok lenni.

A figyelmes község között, különösen kitűnt Parrag Gedeon a kecskeméti collegium vegytanára, ki, mely ismeretet, valódi készütséget és képzettséget mutató kérdéscével Terrel urat sokszor úgy megfogta, hogy Terrel ur több felelettel maradt adós.

Mtságos Ürményi Pál ur vendégeit részint kastélyában, részint a fogadóban látta el. Mindent megtett, mi által hazájának e művelettel használhatott, ezért méltó mindannyiunknak köszönetére. Mint hallottam a kormány 700 frtot fizet Terrel urnak ezen idejövételéért.

A szüretnek még nincs vége, ha újabb dolgok adnák elő magukat majd arról is tudósítom t. szerkesztő urat*).

Szabadszállási.

*) Nagyon lekötelez. Várva várjuk a részletes tudósítást. Szerk.

Vegyések.

Felhívás! Az 1870. XLII. t. cz. 91-ik §-a értelmében a szervezési előmunkálatokra kiküldött 40-es bizottság I-ső alküldöttsége a városi törvényhatóság képviselőit a bizottsági tagok számát 90-ben állapította meg, melynek fele részét a legtöbb adótfizetők „virilisek” képezendik.

Kik tehát mint legtöbb adótfizetők bizottsági tagságra politikai jogélvezetüket a fenti törvény 19. és 23. §-sai nyomán gyakorolni kívánják, s különösen azok, kik a 24-ik §. alapján a 23. §. kedvezményével egyenes államadójukat kétszeresen számíthatni óhajtják.

Felhivatnak, miszerint ebbeli nyilatkozatukat Daraba József főjegyző ur mint küldöttségi jegyzőnél (városház főjegyzői hivatalban) f. é. nov. hó 15-ike mint véghatáridőig — jelentsék be akár szóval, akár írásban.

Jelentkezhetni pedig f. é. oct. hó 30-tól kezdve naponként a délelőtti órákban.

Tájékozásul megjegyeztetik, hogy adó utján bizottsági tagságra a 23. §. kedvezményével körülbelül 80 frt. mint legkisebb adóösszeg vétetett fel.

Kelt Sz.-Fejérvárott 1871. évi oct. 25.

Say Rudolf, m. k., bizottsági elnök.

Felhívás! Mindazok, kik az 1869. évi követválasztásra szavazati jogot nyertek, hogy az 1870. 42. tcikk 27. §-a értelmében városrészenként betűrendben — választhatási joguk szabad fenntartásával — összeirattathassanak, felhivatnak, miszerint beiratás s ezzel nyerendő „ideiglenes igazolási jegyeik” átvételére a városház nagytermében e célból együtt ülő alküldöttség előtt — megjelenni sziveskedjenek.

Jelentkezhetni f. é. oct. 29-től kezdve naponként a délelőtti órákban — egész f. é. nov. hó 14-ig.

Kelt Sz.-Fejérvárott, 1871. évi oct. 27-én.

Say Rudolf, m. k. alküldöttségi elnök.

TÁRCZA.

Bor mellett.

Az is elme volt, ki téged föltalála drága csap!
Am a kádár, s Noe apánk
Fokszerint még okosabb!
De mindnyájan vagytok immár
Föltül mulva általam,
Ki itt iszom mosolyogva,
Kényelmesen, gondtalan.

Csak az első poharaknak
Habpezsége zavara,
Rémllett: mintha zúgna felém
Távol harezi harsona;
S a szikrázó gyöngyök mintha
Lettek volna lovagok,
Kiknek szilaj nyargaltára
A föld szive földobog.

De elvágta habját a bor,
Nem szikrázik gyöngye rég;
Elvadult zaj, átok, nyögés
Véle szinte eltűnnek.
Node mindegy, egy-egy korszak
Háborog, vagy enyeleg
Egy pohárban, én egy világ-
Történetet elnyekek. —

Az elárult honvéd hatól
Által évek ezredén,
Miknek hiu küzdelméből
Bölcsességem merítém —
Elodáig, hol lesujtá
Abelt a testvéri bot,
Minden kortyban leszalasztok
Egy-egy hosszú századot.

Visszaiszom magamat én
Ádám—Éva koráig,
Hol a párducz, nyul, öz, róka,
Mind egy kertben lakozik;

Nem csábit el asszony, alma,
Szívredőim behuzom,
S ott az éden hűvös árnyán
Öntudatlan aluszom!.....

Kukoricza János.

Álom-élet.

(Folytatás).

A mint az udvarról kifelé a kapu alá értünk, ott egy szalaz ur fogadott minket, ki nevünket egy nagy aranyozott kötésű könyvbe írta. — Én, ki csak a régi szokást ismertem, az az tudtam, hogy kinek nevét egyszer a városházán valami nagykönyvbe beirták, az szíher vagy fizetett, vagy ment talyigát tolni, közmunkába. — Ijedten kérdém *vezetőmet*, hogy hát miféle dolog végett irták neveinket abba a nagykönyvbe? — Mire szeliden reám tekintve, mintegy sajnálkozását fejezé ki értetlenségem felett; mondván, légy nyugalommal s várd be a történetünket.

A mint a kapun kiléptünk másik két uriember fogadott, és felkért, hogy mennénk velük a szomszéd épületbe, mely szinte *nagyszerű palota*, és csupa *megtakarított* drága papírművekből van *építve*. És ugy emlékszem, hogy hajdan a helyen állott a takarékpénztár, melyre, mint láttam, most már semmi szükség; mert az emberek nem hogy kölcsönkérnének, hanem *anynyira* neki estek a kölcsönadásnak, hogy utóbbi időben a kölcsönvevők kénytelenek, két hites tanu előtt, bebizonyítani, hogy *ők kaptak valamit, a mit nem vessz vissza a kölcsönadó.*

Itt a velünk lévő két ur magyarázta meg az épület nagyszerűségének titkát, mely abból áll, hogy hajdan mikor még a váltó forintot is bankó forintnak hitták, száz ezüstforintos papiros ívekből rakták össze, s most az okos és emberségesen *józan* gazdálkodás folytán mind a száz azas megér kétezer forintot, igaz, hogy

nem a régi ezüst forint, hanem az újabb osztrák értékű forintot.

Hej!, sóhajtának fel a kiséretűnk képező urak, — csak még egyszer beütné az ezüst frtos korszak! Most is fenn van még a **ferblísták** (ezek a régi időben egy külön sectát képeztek s bibliájuk csak 32 lapból állott, most azonban már minden vallásfeleket közt találhatók s összejöveteleiket éjjel tartják; azonban vannak köztük már, kik a nappali összejövetelektől sem irtóznak vissza) között azon példabeszéd, hogy a *förhandnak* (ez alkalmasint valami nagy tisztség lehetett) négy disznájára, négy király ellen, még a takarékpénztár is adott; de hogy mit és mennyit arról nem szólnak könyveink. Most azonban rettentő szigorak nem az adás, hanem a vétel körül. A világ nagy része el lévén papirpénzzel halmozva (*mást nem türnek meg a forgalomban*) mindenki ide hordja ezüst és aranyát, de csak a következő feltételek mellett veszik kölcsön:

1. Ha a kölcsönző bebizonyítja, hogy a nélkül is megélhet.

2. Hogy azt valamelyik őse nem úgy lopta (a mostani nemzedékről ez nem feltehető).

3. Hogy családos ember, ki gyermekei sokasága miatt azt (értésd *ezüst arany*) *a háznál meg nem türheti.*

4. Hogy azt tőle semminemű rokona elfogadni nem akarja (*vagy tán nem bírja?*)

És ha mindezek mellett sikerül tőle megszabadulni évenként legalább is négyizben meg kell neki itt jelenni, hogy itt hagyott jószágát leporozhassa, vagyis negyedévre tisztába jöjjön vele.

Hajdan a fekvő birtokra is kölcsönöket vettek fel az emberek; azonban, az újabb korban it-ott az kezd szokásossá válni, hogy a fekvő birtokosok adnak kölcsön, s azt állítják, hogy azóta a birtokrészek többet jövedelmeznek; sőt erre nézt azt is hallani, hogy valami Miriám nevű három láb magas jogtudós új telektörvények alkotásán töri fejét.

Midőn megvállandók voltunk a minket kísérő uraktól, ezek egyike így szökött vezetőmhöz. Önnek vendége úgy látszott, hogy imént aggodalmat táplált a városházi főkönyvbe való beiratás miatt; meg vagyok bizva ezt elosztalni. — Azon beiratás után tiszteletdíj jár, — itt az önök része. — Egy-egy utalvány túlvilági üdvösségükre; — hanem azt előre megmondom be ne vigyék ezt ebbe a házba, mert itt nem kölcsönöznek reá semmit.

(Folytatása következik).